

Voorjaarsnota 2014

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Van jaarrekening naar voorjaarsnota.....	7
3	Weerstandsvermogen en risico's	9
4	Budgettair kader	11
5.	Toelichting budgettaire kader	13
5.1	Autonome ontwikkelingen algemene middelen	13
5.2	Financiële meevallers	17
6.	Drie decentralisatie en gevolgen zorgakkoord (april 2014)	19
	Bijlage I Toelichting op de gemeentelijke risico's.....	21

1 Inleiding

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2014-2018. De Haagse financiën zijn robuust en geven vertrouwen. Het gemeentelijk weerstandsvermogen is voldoende om de geïdentificeerde risico's op te kunnen vangen. Ook de gemeentelijke balans kent gezonde ratio's rond solvabiliteit en schuldquote.

Het kader bestaat uit twee hoofdelementen.

- I. autonome ontwikkelingen
- II. financiële meevallers begroting

Autonome ontwikkelingen zijn jaarlijkse actualisaties bij met name de algemene middelen van de gemeente. Het gaat om o.a. de ontwikkelingen in het gemeentefonds, de belastingopbrengsten, dividenden en het areaal. Verder zijn er in de Programmarekening 2013 en lopende begroting 2014 financiële meevallers. Deze zijn zonder gevolgen voor beleid of dienstverlening en zetten we, zoals gebruikelijk, in het budgettair kader. Het financieel beeld komt uit op € 122,145 mln. incidenteel. De structurele ruimte loopt op van € 6,385 mln. in 2015 tot € 14,415 mln. in latere jaren.

2 Van jaarrekening naar voorjaarsnota

Vertrekpunt voor de voorjaarsnota is de Programmarekening 2013. Op 15 april jl. is de Programmarekening 2013 aan u aangeboden. Het jaarrekeningresultaat is € 25,7 positief. Het voordeel is vooral veroorzaakt door de gedeeltelijke vrijval van de reserve frictiekosten met € 20,2 mln.

Op het jaarrekeningresultaat passen we vervolgens diverse technische correcties toe. Hierna wordt een deel van het resultaat verrekend met de daarvoor gevormde bestemmingsreserves en de dienstcompensatiereserves. Deze verrekening gebeurt op basis van de gemeentelijke begrotingsspelregels. Na de technische correcties en verrekening met de dienstcompensatiereserve kan € 33 mln. aan de algemene reserve worden toegevoegd. Hierdoor bedraagt de algemene reserve na instemming van het raadsvoorstel resultaatsbestemming 2013 (RIS 271604) door de raad € 158,2 mln.

Naast de algemene reserve, dragen de Reserve Grondbedrijf en de dienstcompensatiereserves bij aan het weerstandsvermogen. De reserve Grondbedrijf is het weerstandsvermogen voor het Grondbedrijf. Deze is nodig om te voorkomen dat tekorten van het Grondbedrijf de gemeentelijke financiële huishouding verstoren. De gemeentelijke diensten hebben een eigen dienstcompensatiereserve. Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van bedrijfsvoeringsrisico's. Elke dienstcompensatiereserve heeft een maximale hoogte. Het totaal hiervan is € 27 mln. De gewenste omvang is indien alle dienstcompensatiereserves met de helft van de maximale hoogte zijn gevuld. Na resultaatbestemming bedragen de dienstcompensatiereserves € 16,7 mln. De reserves overstijgen hiermee de minimaal gewenste omvang van € 13,5 mln. Verder bedraagt de reserve Grondbedrijf na resultaatbestemming € 55,1 mln. In de Meerjaren prognose Grondexploitatie 2013 (MPG) is een risicoanalyse uitgevoerd voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen. Zowel de reserve Grondbedrijf als de dienstcompensatiereserves zijn na de voorgestelde resultaatsbestemming bij de Programmarekening 2013 van voldoende omvang.

In de voorjaarsnota berekenen we hoeveel weerstandsvermogen nodig is om de financiële risico's die de gemeente loopt adequaat op te kunnen vangen. Uit deze berekening volgt welk bedrag uit de algemene reserve kan worden ingezet bij het voorbereiden van de meerjarenbegroting 2015. Hiervoor gebruiken we het risicocumulatiemodel.

3 Weerstandsvermogen en risico's

Het weerstandsvermogen is een maatstaf die aangeeft of de gemeente in staat is financiële middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen. Hiertoe houdt iedere gemeente een algemene reserve aan. Naast de algemene reserve behoren ook de dienstcompensatiereserves en de reserve Grondbedrijf tot het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen bestaat om in het uiterste geval op terug te vallen, als geen andere oplossingen voorhanden zijn. Bij het weerstandsvermogen gaat het dus om de robuustheid van de begroting. Een precies op nul sluitende begroting zonder weerstandsvermogen betekent dat iedere tegenvaller een probleem oplevert als er geen even grote meevallers tegenover staan. In dat geval staan de begrotingsprogramma's en daarmee het beleid van de gemeente permanent onder druk. Een weerstandsvermogen als financiële buffer is daarom noodzakelijk. Hoe groot die buffer moet zijn hangt vooral af van de risico's die de gemeente loopt. Behalve het aanhouden van een financieel weerstandsvermogen zijn er andere manieren om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. De relevante risico's voor het weerstandsvermogen zijn de risico's die niet of onvoldoende op een andere manier zijn ondervangen. Het risicoprofiel van de gemeente is voortdurend in beweging. Sommige risico's worden kleiner of verdwijnen, andere risico's manifesteren zich juist. Ook komen er nieuwe risico's bij. De risicoparagraaf wordt bij voorjaarsnota, begroting en jaarrekening opgesteld.

Om gestructureerd en transparant inzicht te bieden in de risico's die de gemeente loopt en de bedragen die daarbij horen, maakt de gemeente Den Haag gebruik van het risicocumulatiemodel. Dit model is de basis voor het bepalen van de wenselijke hoogte van de algemene reserve.

Als een gebeurtenis zich zeker voordoet met negatieve financiële gevolgen (de kans is 100 procent) dan is er geen sprake van een risico maar van een financieel tekort. Tekorten moeten in de eerstvolgende begroting worden opgelost. Evenzo geldt dat, als de omvang van de kosten duidelijk is, de gebeurtenis volgens de normale boekhoudkundige afspraken met behulp van een voorziening financieel wordt afgedekt. Dan is het risicocumulatiemodel evenmin van toepassing. Een risico heeft dus financiële gevolgen waarvan de precieze hoogte nog onduidelijk is en waarvan ook onzeker is of de gebeurtenis zich daadwerkelijk zal voordoen. Opname in de risicoparagraaf betekent geen automatische verrekening met de weerstandscapaciteit als het risico zich voordoet. In principe worden nadelen binnen een programma opgevangen.

In de onderstaande tabel zijn de grote risico's, de kans dat deze zich voordoen en kosten die daar dan mee zijn gemoeid opgenomen. In de bijlage bij deze voorjaarsnota zijn deze nader toegelicht. Om de wenselijke hoogte van het weerstandsvermogen te berekenen, hebben we de grootste risico's die de gemeente loopt in beeld gebracht. Deze risico's zijn in de bijlage bij deze nota gespecificeerd en toegelicht.

Overzicht van de risico's

Risico	Korte omschrijving	Kans op risico	Max. bedrag
1	Rampen en zware ongevallen	1%	63.500
2	Vestia	25%	6.750
3	Eigen risico verzekeringen	10%	5.400
4	Uitkeringen	30%	17.000
5	Grote projecten	25%	10.000
6	Oeververbinding	50%	3.500
7	Afwaardering vastgoed	75%	9.000
8	WK Hockey	90%	1.750
Risico's met een structureel karakter			
9	Decentralisatie:Onderkant Arbeidsmarkt	50%	25.500
10	Decentralisatie: AWBZ	50%	52.500
11	Decentralisatie: Jeugdzorg	15%	24.000
12	Decentralisatie: hulp bij het huishouden	75%	27.000
13	BTW korting gemeentefonds	90%	13.500
14	Afschaffing precariobelasting	50%	23.550
15	Belastinplicht overheidsbedrijven	50%	1.500
16	Tekort Haeghe groep	25%	3.750
Totaal			288.200

Als we alle risico's bij elkaar optellen komen we uit op een benodigde algemene reserve van € 288,2 mln. De algemene reserve hoeft echter niet die omvang te hebben. Het is namelijk zeer onwaarschijnlijk dat al deze tegenspoed tegelijkertijd optreedt. Er zijn allerlei scenario's mogelijk. We hebben alle verschillende scenario's onderzocht met het risicocumulatiemodel. Dit werkt als volgt. In een simulatie is, aan de hand van een kansberekening, een verdeling van de risico's gemaakt (zie bijlage I). Die laat zien dat het zeer onwaarschijnlijk is dat alle risico's tegelijkertijd zullen optreden. Het is dus té voorzichtig om het weerstandsvermogen te baseren op een zekerheidspercentage van 100 procent. Er blijft dan onnodig geld gereserveerd voor een statistisch zeer onwaarschijnlijk scenario. In plaats van 100 procent wordt daarom gekozen voor een zekerheidspercentage van 95 procent.

Een belangrijk voordeel van het opnemen van de risico's in dit model is dat ook rekening gehouden wordt met een combinatie van kansen. Als voor ieder risico een afzonderlijke reserve zou worden gevormd, zou in totaal een hoger bedrag opzij gezet moeten worden. Rekenen met een combinatie van kansen leidt per saldo tot een realistischer en lager benodigd weerstandsvermogen. Het bepalen van het weerstandsvermogen op basis van het risicocumulatiemodel, passen we - op verzoek van de raad - toe sinds de voorjaarsnota 2011 en daarmee de Programmabegroting 2012. Bij dit percentage hoort een algemene reserve van € 96,2 mln.

Na resultaatsbestemming bij de Programmarekening 2013 zit € 158,2 mln. in de algemene reserve. Aangezien een reservering van € 96,2 mln. benodigd is, kan € 62 mln. worden ingezet voor het budgettaire kader.

4 Budgettair kader

		Incidenteel	Bedragen x € 1.000			
		2014/2015/2016/ 2017	2015	2016	2017	2018
Autonome ontwikkelingen algemene middelen						
<i>Exogene ontwikkelingen gemeentefonds</i>						
1	groei Gemeentefonds		2.500	12.150	15.150	24.600
2	herverdeling Gemeentefonds		-6.900	-8.600	-8.600	-8.600
<i>Belastingopbrengst (ivm accres /exclusief tariefwijziging)</i>						
3	Dwanginvordering	300	300	300	300	300
4	Toeristenbelasting	100	100	100	100	100
5	OZB (meer woningen)	75	85	95	105	115
<i>Dividenden</i>						
6	dividend HTM (incl. vergoeding financiering)					3.000
7	dividend Eneco	3.000				
<i>Areaal/looncompensatie</i>						
8	Nodig voor areaaluitbreiding					-1.500
9	loon- en prijscompensatie regulier (bij < 2% is er vrijval)		900	4.200	6.200	-13.000
10	Vrijval looncompensatie ivm loonmatiging 2013 en 2014	9.400	9.400	9.400	9.400	9.400
Financiële meevallers						
11	herstructurering leningen, meevallende rentekosten	1.900				
12	Lening SaS krediet	1.400				
13	Rekeningresultaat 2013 t.g.v. Alg. reserve	33.000				
14	herberekening risico's Algemene Reserve (VJN 2014)	29.000				
15	Afroming reserve WWB (boven maximum)	26.000				
16	Afroming reserve WMO (boven maximum)	4.400				
17	Resultaat Veiligheidsregio 2013	2.100				
	Totaal	110.675	6.385	17.645	22.655	14.415
Budgettair kader		122.145	6.385	14.415	14.415	14.415

5. Toelichting budgettaire kader

5.1 Autonome ontwikkelingen algemene middelen

Groei Gemeentefonds:

De gemeente geeft elk jaar ongeveer € 2,4 miljard uit. De grootste inkomstenpost is het gemeentefonds. Deze bedroeg in 2013 € 846 miljoen. De gemeente mag het gemeentefonds naar eigen inzichten besteden, maar moet daarvan wel een groot aantal wettelijke taken betalen. Het gemeentefonds kan groeien of krimpen om vier redenen: accres, Haagse aantallen, wijzigingen in taken en herverdeling gemeentefonds.

Accres en Haagse aantallen

Het 'accres' is de algemene groei van het gemeentefonds, die samenhangt met de stijgende rijksuitgaven ('trap op en trap af met de rijksuitgaven'). Deze algemene groei is ter compensatie van onder andere loon- en prijsstijgingen en als bijdrage in het oplossen van de budgettaire problemen van de gemeente. Daarnaast leiden meer inwoners, woningen, bebouwing in Den Haag ('Haagse aantallen') ook tot een hogere gemeentefondsuitkering (eigenlijk: hoger aandeel in het fonds ten opzichte van de andere gemeenten). Het effect hiervan wordt geraamd samen met het accres.

De gemeente Den Haag maakt eigen ramingen van het accres van het gemeentefonds. Die eigen ramingen kunnen afwijken van de ramingen van het Rijk. Daarmee kunnen we vooruitlopen op alom verwachte bezuinigingen, zoals bij nieuwe regeerakkoorden, ook als die nog niet in de ramingen van het Rijk zijn verwerkt. Bovendien dragen eigen ramingen in sterke mate bij aan de stabiliteit van de begroting. De ramingen van het Rijk kunnen, in de loop van het begrotingsproces, enkele procenten verschillen. Met eigen ramingen, waaraan we zo lang mogelijk vasthouden, minimaliseren we die verschillen tussen opeenvolgende ramingen.

Deze ramingen leiden tot het volgende beeld. In alle jaren verwachten we ongeveer ¼% groei door toename van de Haagse aantallen. Daarnaast verwachten we in 2016 en in 2018 1% accres (1% komt overeen met € 8,1 mln. structureel). Die raming is historisch gezien erg voorzichtig, en elk jaar lager dan de verwachte inflatie, maar toch hoger dan het Rijk nu aangeeft. Dat komt omdat we de raming van het Rijk erg somber vinden; in feite gaat het Rijk ervan uit dat de crisis voortduurt tot en met 2018. Dat komt ons onwaarschijnlijk voor. De afgelopen jaren heeft het Rijk zijn uitgaven gekort en een meerjarige saneringsbegroting opgesteld. De groeiverwachting van het Rijk is nog erg voorzichtig. We verwachten de komende periode eerder extra rijksuitgaven ten opzichte van het meerjarenbeeld dan extra bezuinigingen, en dus eerder een hoger accres dan een lager accres. De ramingen van het accres en van de Haagse aantallen leiden tot een groei van het gemeentefonds met € 2,5 mln. in 2015 oplopend naar € 24,6 mln. in 2018.

Tevens is in de groei van het gemeentefonds ook rekening gehouden met de dualiseringskorting van € 0,535 mln. Het wetvoorstel Heijnen is niet aangenomen, maar de dualiseringskorting wordt wel doorgevoerd. Dit voorstel was bedoeld om het aantal raadsleden te verminderen.

Wijzigingen taken

De taken die een gemeente uit het gemeentefonds moet betalen kunnen wijzigen. De komende jaren speelt dit sterk. Gemeenten gaan meer taken uitvoeren. De gemeente wordt vanaf 2015 verantwoordelijk voor taken op het gebied van de jeugdzorg, onderkant arbeidsmarkt en de AWBZ. De compensatie voor de bekostiging van de jeugdzorg en de WMO 2015 loopt via het gemeentefonds. Het Rijk informeert de gemeenten hierover in de circulaire(s). Bij wijzigingen van taken gaan we ervan uit dat de compensatie nodig is voor de nieuwe taken. Het levert geen financiële ruimte op.

Herverdeling gemeentefonds

Het gemeentefonds kan herverdeeld worden. De laatste grote herverdeling was in 2001. In 2015 en 2016 wordt het gemeentefonds opnieuw verdeeld. Op basis van publicaties van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uit maart verwachten we € 6,9 mln. herverdeelnadeel in 2015 en € 1,7 mln. in 2016; in totaal € 8,6 mln. Tot en met 2014 krijgen de vier grote steden een extra 'grootstedelijk vast bedrag' in het gemeentefonds; voor Den Haag is dat ongeveer € 120 mln. Bij de herverdeling wordt dat grootstedelijke vast bedrag zoveel mogelijk omgezet in objectieve verdeelmaatstaven. Dat draagt bij aan de objectiviteit van het verdeelsysteem van het gemeentefonds. Het verwachte nadeel van € 8,6 mln. is inclusief de effecten van de omzetting van het grootstedelijke vaste bedrag.

Belastingopbrengsten

Dwanginvorderingen

Als vorderingen van de gemeente niet betaald worden, wordt een dwanginvorderingstraject gestart. Niet in alle gevallen leidt dit tot een succes. Bijvoorbeeld omdat het betrokken bedrijf failliet is of omdat vast komt te staan dat betrokkene echt niet kan betalen. In de begroting houden we er rekening mee dat een deel van de dwanginvorderingen nooit binnenkomt. Uit de jaarrekening 2013 blijkt dat een groter deel van de vordering dan gedacht, geïnd kan worden. Dit levert een financieel voordeel op.

Toeristenbelasting

In de Programmarekening 2012 haalden we meer op aan toeristenbelasting. Ook in de Programmarekening 2013 blijkt een voordeel op de toeristenbelasting. Het voordeel hiervan ontstaat doordat er structureel meer hotelovernachtingen worden geboekt dan begroot. Deze meeropbrengst bedraagt € 0,1 mln. structureel.

OZB (meer woningen)

Eigenaren van woningen en niet-woningen betalen jaarlijks onroerendzaakbelasting (OZB) aan de gemeente. Het aantal woningen en gebouwen waarover OZB dient te worden betaald neemt in onze stad toe. Als gevolg van een stijgend aantal woningen en ander vastgoed nemen de opbrengsten (bij gelijke tarieven) jaarlijks toe. Wij ramen aan meer OZB-opbrengsten € 75.000 in 2014 oplopend naar € 115.000 in 2018. Deze volumeontwikkeling op de OZB als gevolg van de groei van de stad nemen wij mee in het budgettaire kader. Dit alles bij gelijkblijvende tarieven.

Dividenden

HTM

Het dividend van HTM voor de jaren tot en met 2016 is al bestemd voor de investeringsagenda die bij de totstandkoming van de samenwerking tussen gemeente, HTM en NS is afgesproken. Tot en met 2017 is daarom geen dividend in de gemeentelijke begroting opgenomen. Wanneer HTM de railconcessie ook voor de periode 2016-2026 binnenhaalt, is een dividendraming van € 3 mln. structureel realistisch. Hier moeten de gemeentelijke kosten van eventuele doorgaande en/of nieuwe financiering van infrastructuur en voertuigen van HTM nog uit worden gedekt.

Eneco

In 2013 draaide Eneco een goed jaar. Daardoor is het dividend wat de gemeente in 2014 ontvangt € 3 mln. meer dan de begrote € 16,9 mln. Vanaf 2014 ontvangt Eneco echter minder opbrengsten voor het netbeheer. Het netbeheer maakte de afgelopen jaren een belangrijk deel uit van de winst van Eneco. De ACM bepaalt de maximumtarieven voor het netbeheer en heeft die tarieven voor de periode 2014 en verder flink naar beneden bijgesteld. Daarbij zijn de marktomstandigheden vooralsnog ongunstig. Ook dat drukt de winstverwachting. Door in te zetten op kostenbesparing kunnen deze negatieve effecten waarschijnlijk weer deels worden gemitigeerd. Daarom houden we de meerjarenraming gelijk aan de begroting en wordt de incidentele meeropbrengst niet meerjarig doorgetrokken.

Trend: Areaal/loon/prijs

Areaaluitbreiding

De stad groeit. Het aantal inwoners en woningen stijgt elk jaar. Door de groei van de stad krijgen we meer inkomsten, bij gelijkblijvende tarieven. Maar doordat de stad groeit, is ook meer geld nodig voor meer beheer en onderhoud. Jaarlijks begroten we deze zogenaamde areaaluitbreiding. De prognose van het aantal nieuwe woningen (jaarlijks uitgangspunt is 1.500 woningen) is hiervoor met name bepalend. Voor alle begrotingsjaren tot en met 2017 zijn middelen beschikbaar. Vanaf 2018 is structureel € 1,5 mln. nodig per jaar om de kosten door de groei van de stad te compenseren.

Loon- en prijscompensatie regulier

Jaarlijks stijgen de prijzen van producten en de dienstverlening. Ook wordt op begrotingsbasis rekening gehouden met loonstijging. Daarom begroten wij jaarlijks de loon- en prijscompensatie. Als basis voor het bepalen van de loon- en prijsontwikkelingen wordt de Macro Economische Verkenning gebruikt. Voor alle begrotingsjaren vanaf 2014 begroten we een loonontwikkeling van 2% en een prijsontwikkeling van 2%. De loonontwikkeling is inclusief 0,5% ter compensatie voor de extra loonkosten van medewerkers die een periodiek krijgen.

Op de lopende raming van de looncompensatie ontstaan incidentele voordelen in 2015 t/m 2017, omdat de loonontwikkeling door het MEV met 0,5% lager is ingeschat dan vorig jaar begroot t/m 2017. Vanaf 2018 is € 13 mln. nodig voor de begrote loon- en prijsontwikkeling. Hiertegenover staat de positieve groei van het gemeentefonds ter compensatie van o.a. loon- en prijsstijgingen.

Vrijval looncompensatie ivm loonmatiging 2013 en 2014

De lopende cao is tot en met 2012 vastgesteld. Volgens de laatste interne berichten van een mogelijk nieuwe cao verwachten we voor 2013 en 2014 een loonmatiging. We gaan uit van een loonontwikkeling van 1,5% voor 2013 en 2014 samen, waar de begroting rekening houdt met 2% per jaar. Daarom valt structureel € 9,4 mln. vrij in het budgettaire kader.

5.2 Financiële meevallers

Herstructurering leningen

De Treasury heeft nog voor einde 2013 een extra aflossing gedaan van leningen. De hiermee gemoeide structurele rentevoordelen zijn vorig jaar reeds vanaf het jaar 2015 in de meerjarenbegroting en voor amendementen ingezet. In 2014 resteert er nog een incidentele voordeel van € 1,9 mln, die nu ten gunste van het budgettaire kader komt.

Lening SAS-krediet

SAS-depots betreffen subsidies voor burgers met een minimuminkomen die hun woning renoveren. De SAS-depots zijn afgewikkeld. Deze voordelen van in totaal € 1,4 mln. zijn in de afgelopen jaren ontstaan bij de afwikkeling. Deze renteresultaten worden ingezet in het budgettaire kader.

Rekeningresultaat

Zoals bij u bekend bedraagt het positieve jaarrekeningresultaat (naast enkele technische correcties) € 33mln. Het voordelig resultaat van € 33mln. wordt toegevoegd aan Algemene Reserve, welke per 1 januari 2014 een hoogte bereikt van € 158,2 mln.

Herberekening risico's Algemene reserve

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente grote tegenvallers kan opvangen. De hoogte van de Algemene reserve wordt jaarlijks met behulp van het risicocumulatiemodel doorgerekend ten behoeve van de begrotingsvoorbereiding. Op basis van de risico-inventarisatie in dit voorjaar en na afsluiting van het jaar 2013, wordt het risicoprofiel van de gemeente in euro's geraamd op € 93,6 mln. Na bestemming van het jaarrekeningresultaat 2013 zit er € 158,2 mln. in de algemene reserve. Dat houdt in dat het verschil van € 64,6 mln. ingezet kan worden ten gunste van het budgettaire kader. Hiervan is € 33 mln. het rekeningresultaat en gaat er nog eens € 31,6 mln. af van de algemene reserve.

Afroming reserve Inkomensvoorziening

De huidige spelregels omtrent de reserve Inkomensvoorziening zijn als volgt: de voor- en nadelen van de uitvoering van de bijstand worden voor resultaatsbepaling verrekend met de reserve Inkomensvoorzieningen. De reserve heeft een minimum van € 3 mln. en een maximum van € 20 mln. Bij een eindsaldo buiten de bandbreedte is de reserve onderwerp van de begrotingsvoorbereiding. Het eindsaldo van de reserve bedraagt circa € 47 mln. Hiervan is conform bestuurlijke afspraak € 1,0 mln. aan extra armoedebeleid besteed in 2013. Een bedrag van € 26 mln. wordt uit de reserve afgedragen aan het budgettaire kader.

Afroming reserve WMO

De huidige spelregels omtrent de reserve Individuele voorziening WMO zijn als volgt: de voor- en nadelen van de uitvoering worden voor resultaatsbepaling verrekend met de reserve Individuele voorziening WMO. De reserve heeft een minimumgrens van € 1 mln. en een maximum van € 5 mln. Bij een eindsaldo buiten de bandbreedte is de reserve onderwerp van de begrotingsvoorbereiding. Het eindsaldo van de reserve bedraagt € 9,4 mln. € 4,4 mln. wordt ingezet voor het budgettaire kader.

Resultaat jaarrekening Veiligheidsregio 2013

Over 2013 heeft de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) een voordeel gerealiseerd in de jaarrekening. Het Haagse aandeel, behandeld in het Algemeen Bestuur, is € 2,1 mln. Dit bedrag komt terug naar de gemeente. Er is in tegenstelling tot voorgaande jaren geen buffer nodig om vertraagde bezuinigingen bij de VRH tijdelijk te compenseren in het programma veiligheid.

6. Drie decentralisatie en gevolgen zorgakkoord (april 2014)

Het kabinet heeft met de drie constructieve oppositiepartijen afspraken gemaakt over de begroting voor het Ministerie van VWS voor 2015 en verder. Extra geld wordt beschikbaar gesteld voor de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo), de Jeugdwet en voor de Wet langdurige zorg (Wlz). Voor de gemeente betekent dit extra middelen voor de Wmo-taak begeleiding (€ 5,4 mln. in 2015, aflopend naar € 0,8 mln in 2019) en middelen voor Jeugd (nog niet bekend wat bij gemeente terecht komt; grove schatting is incidenteel € 1 mln. voor 2015 voor gemeente Den Haag). De extra middelen voor AWBZ taken zijn onder meer bedoeld om het overgangsrecht op te vangen en om gemeenten meer tijd te geven om een passend ondersteuningsaanbod te ontwikkelen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle middelen gemoeid met de drie decentralisaties. Deze bedragen zijn nog steeds indicatief. In de meicirculaire gemeentefonds hopen we op meer helderheid.

- bestaande (gekorte) budgetten in de huidige Haagse begroting
- nieuwe budgetten decentralisatie (zijn nog indicatief en exclusief inflatiecorrectie)
- compensatie budgetten Zorgakkoord
- tot slot: incidentele budgetten Haagse begroting

	Bedragen x € 1.000			
	2015	2016	2017	2018
Zorg				
Nieuw budget AWBZ decentralisatie (schatting)	141.800	141.800	141.800	141.800
gevolgen Zorgakkoord	5.400	4.600	1.400	1.100
Huishoudelijke hulp	36.000	36.000	36.000	36.000
Decentralisatie Jeugd				
Bestaande budget Jeugd & Gezin in Haagse begroting	42.000	42.000	42.000	42.000
Nieuw budget Jeugd Decentralisatie	107.000	100.000	95.000	95.000
gevolgen Zorgakkoord (schatting)	1.000			
Participatiewet				
Bestaande budget re-integratie en WSW in Haagse begroting	87.000	82.000	78.000	74.000
Nieuwe budget Participatie Decentralisatie	3.000	6.000	9.000	12.000
Incidenteel beschikbaar voor decentralisaties				
Investerings(transitie)budget 2014 en 2015 (16,2)+(2,3)+(0,8)	19.300			
Reserve Actieprogramma Jeugd	2.820			
Reserve WMO*	5.000			
Totaal	27.120			

(noot: rijksbedragen zijn indicatief)

* Het maximum van de reserve WMO van € 5 mln. bereikt sinds enkele jaren en wordt conform afspraak het bedrag boven dit maximum afgedragen aan het budgettair kader.

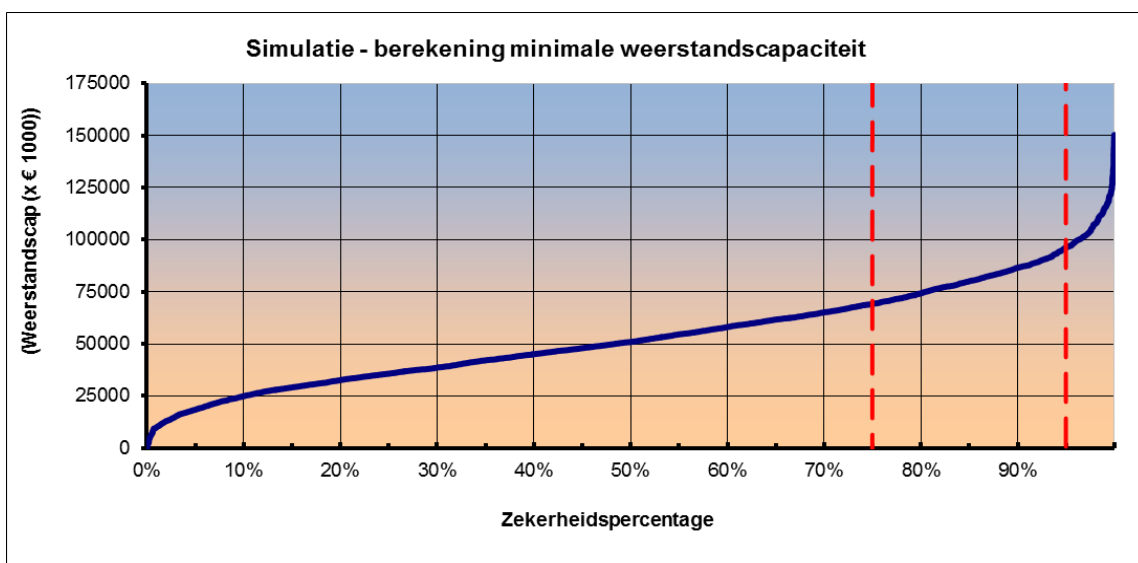
De uitvoering van de Wet langdurige zorg (Wlz) verloopt via de zorgverzekeraars en komt niet bij de gemeente. Zorgverzekeraars krijgen in 2015 € 105 mln. erbij voor extraplatsen en begeleiding/dagbesteding oplopend naar € 170 mln. in 2019).

Extra Budget zorgverzekeraars agv extra budget WLZ	2015	2016	2017	2018
Zorgakkoord: landelijke bedragen				
- waarvan extra plaatsen	5.000	35.000	50.000	60.000
- waarvan begeleiding	100.000	100.000	100.000	100.000

Bijlage I Toelichting op de gemeentelijke risico's

Risico	Korte omschrijving	Kans op risico	Max. bedrag
1	Rampen en zware ongevallen	1%	63.500
2	Vestia	25%	6.750
3	Eigen risico verzekeringen	10%	5.400
4	Uitkeringen	30%	17.000
5	Grote projecten	25%	10.000
6	Oeververbinding	50%	3.500
7	Afwaardering vastgoed	75%	9.000
8	WK Hockey	90%	1.750
Risico's met een structureel karakter			
9	Decentralisatie:Onderkant Arbeidsmarkt	50%	25.500
10	Decentralisatie: AWBZ	50%	52.500
11	Decentralisatie: Jeugdzorg	15%	24.000
12	Decentralisatie: hulp bij het huishouden	75%	27.000
13	BTW korting gemeentefonds	90%	13.500
14	Afschaffing precariobelasting	50%	23.550
15	Belastinplicht overheidsbedrijven	50%	1.500
16	Tekort Haeghe groep	25%	3.750
Totaal			288.200

Alle risico's tellen op tot ruim € 288,2 mln. Maar geen enkel risico is 100%, want dan zou het een knelpunt zijn. Het risicocumulatiemodel rekent scherper. Het model gaat uit van scenario's waarbij risico's niet, geheel of gedeeltelijk optreden. Al deze scenario's worden van laag naar hoog in een figuur gezet.

Vervolgens gaan we voor de hoogte van de algemene reserve uit van een zekerheidspercentage van 95%. Dat houdt in dat in 95% van de gevallen de algemene reserve hoog genoeg is. We gaan niet op 100% zitten, omdat dat zou betekenen dat we hoge bedragen gaan reserveren voor statistisch uitzonderlijke scenario's. De berekening van het risicocumulatiemodel levert een algemene reserve op van € 96,2 mln. Dat is het snijpunt van de scenario-uitkomsten en de stippellijn.

Toelichting op de risico's

1) Rampen en zware ongevallen

De gemeente spaart niet voor risico's van (natuur)rampen of ander groot onheil die Den Haag kunnen treffen (watersnood, extreme weersomstandigheden, epidemieën, etc.). Hoewel de kans hierop klein is, is de schade die het gevolg kan zijn van een dergelijke gebeurtenis aanzienlijk, zo hebben we bijvoorbeeld gezien bij de vuurwerkramp in Enschede. In de door onderzoeksbureau SEO uitgevoerde 'stresstest' (2012) blijkt dat het financiële gevolg van een dergelijke ramp maximaal € 63,5 mln. is. Doordat de kans op een dergelijke ramp klein is, is het effect op het benodigde weerstandsvermogen beperkt.

Kans: 1%

Bedrag: € 63,5 mln.

2) Vestia

Gemeenten hebben een zogenoemde doorlopende achtervangovereenkomst met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw voor de financiering van woningbouw door woningcorporaties. Hierdoor kunnen de corporaties goedkoper lenen. Als het vermogen van het waarborgfonds beneden het vereiste garantieniveau komt, moet de gemeente renteloze leningen aan het Waarborgfonds verstrekken. Het verlies dat de achtervangende gemeenten kunnen lijden, is beperkt tot de rente over de leningen die ze zelf moeten betalen maar renteloos aan het WSW moeten verstrekken. Dit is becijferd op € 6,75 mln.

Kans: 25%

Bedrag: € 6,75 mln.

3) Eigen risico verzekeringen

De gemeente heeft een hoog eigen risico op verzekeringspolissen afgesloten, omdat dit per saldo financieel voordeliger is. Het bevat evenwel een risico. Wanneer zich verschillende calamiteiten tegelijk voordoen is de totale eigen bijdrage van de gemeente hoger dan in de reguliere begroting kan worden opgevangen. Bovendien heeft de gemeente ervoor gekozen de fraude- en berovingsverzekering in eigen beheer te nemen omdat de premie hiervan niet opweegt tegen het risico. Het maximale risico dat de gemeente loopt is € 5,4 mln. De kans dat zich dit risico voordoet is klein.

Kans: 10%

Bedrag: € 5,4 mln.

4) Uitkeringen

Ten eerste bestaat de kans dat het budget dat het Rijk aan alle gemeenten verstrekt voor de bijstand, ontoereikend is. Ten tweede bestaat de kans dat de gemeente Den Haag slechter presteert dan landelijk gemiddeld. Gemeenten moeten de eerste 10% van een tekort op de bijstand zelf dekken voordat ze een Incidentele Aanvullende Uitkering op het bijstandsbudget kunnen krijgen. De kans dat dit risico zich voordoet is afhankelijk van de prestaties van Den Haag ten opzichte van de landelijke ontwikkelingen. Er kan een discrepantie zijn tussen de objectieve verdeelmaatstaven van het macrobudget en de feitelijke situatie in Den Haag. Wij schatten het budget voor 2015 op 370 mln. (2014: € 399 mln.) vandaar dat het eigen risico € 37 mln. bedraagt. De gemeente Den Haag dekt het risico op bijstandsverlening met de reserve Inkomensvoorzieningen. De maximale hoogte van de reserve inkomensvoorziening is € 20 mln., zoals vastgesteld via het raadsvoorstel bij de begroting 2014-2017 (RIS 264147). Daarmee blijft een risico van maximaal € 20 mln. ongedekt. Dit risico dekken we af via de algemene reserve.

Kans: 30%
Bedrag: € 17 mln.

5) Grote projecten

De gemeente loopt bij omvangrijke fysieke projecten en ICT-projecten risico's. Deze worden zoveel als mogelijk in de projectraming betrokken en afgedekt door middel van een post voor onvoorzien. Hoewel Den Haag een goede reputatie heeft in het tot een goed einde brengen van grote projecten bestaat er, ook gezien de omvang van de totale investeringsportefeuille (ruim € 832 mln.) de kans dat zich tegenvallers voordoen, doordat zaken niet te kwantificeren zijn of doordat risico's zijn onderschat. Dat kan de aanleg betreffen, maar ook de gevolgen voor de exploitatie van nieuwe voorzieningen.

Kans: 25%
Bedrag: € 10 mln.

6) *Oeververbinding Scheveningen Haven*

De oeververbinding is opgenomen in het in november 2013 door de Raad vastgestelde bestemmingsplan Scheveningen-Haven (RIS 266034). Om de financiële realiseerbaarheid van het bestemmingsplan te garanderen is, op basis van onderzoek naar de kosten van een verbinding over de havenmond, rekening gehouden met een risico van €3,5 mln., naast de bijdrage van €3 mln. uit de grondexploitatie. Daarnaast is het college een aanbesteding gestart, die niet tot een gunning heeft geleid; het college heeft in januari 2014 de raad verzocht om toestemming te verlenen om het raadsvoorstel Verbinding Scheveningen Haven in te trekken (RIS 269710). Het college is onverminderd van mening dat een verbinding tussen het noordelijk en het zuidelijk havenhoofd een strategische functie heeft in de ontwikkeling van Scheveningen-Haven. Het is aan de nieuwe raad om zich over de meest passende wijze van realisatie van de oeververbinding in de volgende raadsperiode een oordeel te vormen.

Kans: 50%
Bedrag: € 3,5 mln.

7) *Waardering vastgoed*

Vanwege de langdurige economische crisis is er verhoogde aandacht voor de waardering van het gemeentelijk vastgoed. De landelijke ontwikkeling op dit gebied heeft ertoe geleid dat in de jaarrekening 2013 opnieuw een deel van het strategisch vastgoed is afgewaardeerd. Verdere afwaarderingen in de in de toekomst zijn niet uit te sluiten, met name omdat bij de jaarrekening gebruik is gemaakt van WOZ waarden per 1-1-2012 (t.b.v. WOZ-bepalingen 2013). We schatten op basis van de afwaardering in 2012 en 2013 het risico in op € 9 mln.

Kans: 75%
Bedrag: € 9 mln.

8) WK hockey

Bij de organisatie van het WK hockey spelen enkele risico's, onder meer de plaatsing van een tent bij slecht weer. Verder is met de KNHB afgesproken dat er vanaf de tijdelijke parkeerplaatsen pendelbussen gaan rijden en is er mogelijke onderbezetting op het parkeerterrein. Het risico op uitplaatsing van ADO bij play offs is er niet meer vanwege de functiewijziging van het veld. Het bedrag bedraagt daarom € 1,75 mln. Het gewogen risico is 90% omdat de kans van optreden van de overgebleven risico's groter wordt geacht. Zo blijft de voorverkoop van parkeerkaarten vooralsnog achter ten opzichte van de ramingen.

Kans: 90%

Bedrag: € 1,75 mln.

9) *Decentralisatie van taken: Participatiewet*

De nieuwe Participatiewet wordt vanaf 2015 van kracht. De sociale werkvoorziening wordt afgebouwd, vanaf 2015 is er geen nieuwe instroom mogelijk. Daarvoor in de plaats komt voor arbeidsgehandicapten geleidelijk een derde van het aantal plaatsen beschikbaar als beschut werk en tweede derde bij reguliere werkgevers. Werkgevers die deze arbeidsgehandicapten in dienst nemen kunnen toestemming krijgen om minder dan het wettelijke minimum loon te betalen. Deze werknemers krijgen dan van de gemeente een aanvullende uitkering, de zogeheten 'loonsuppletie'.

De bezuinigingen op de WSW bedragen voor Den Haag € 11,4 mln. en de bezuiniging op de Participatiewet € 5,9 mln. In totaal moet Den Haag een bezuiniging van € 17 mln. verwerken.

Kans: 50%

Bedrag: € 17 mln.

10) *Decentralisatie van taken: AWBZ*

Het kabinet wil de AWBZ vanaf 2015 ingrijpend hervormen. Alleen de zwaarste, langdurige zorg blijft binnen de AWBZ. Gemeenten gaan de ondersteunende zorg aan huis, beschermd wonen en overige zaken zoals vervoer uitvoeren. Tegelijkertijd bezuinigt het kabinet 25% op de zorg aan huis. De decentralisatie van de AWBZ taken biedt kansen voor de gemeente Den Haag, maar ook grote (financiële) risico's. Door stroomlijning van het aanbod, maatwerk en een preventieve aanpak ziet de gemeente mogelijkheden om een beperkt deel van het risico op te vangen. Verder vormt de jaarlijkse groei van het budget een risico. Het Rijk gaat uit van 2,5% groei van de zorg per jaar, hoewel de groei veel groter is. Met de decentralisatie van de awbz is na de korting van 25% een bedrag gemoeid van ongeveer 120 mln. De korting zelf is daarmee ongeveer € 35 mln. We lopen niet over die hele korting risico, want de gemeente kan zaken goedkoper uitvoeren dan het Rijk. We hebben het risico gezet op de helft van de korting. Definitieve bedragen volgen uit de meicirculaire.

Kans: 50%

bedrag: € 35 mln.

11) *Decentralisatie van taken: Jeugdzorg*

Het Rijk decentraliseert de jeugdzorg. Dat biedt kansen voor de gemeente Den Haag, maar ook (financiële) risico's. Het Rijk kort immers 15% op het budget. Voor Den Haag betekent dit een bezuiniging van € 16 mln. Het budget van Den Haag wordt ongeveer € 95 mln. in 2017. Het uitgangspunt is om de taken uit te voeren binnen het budget dat beschikbaar wordt gesteld. De gemeente ziet mogelijkheden om (een deel van) dit risico op te vangen. Definitieve bedragen volgen uit de meicirculaire.

Kans: 15%

Bedrag: € 16 mln.

12) Hulp bij het huishouden

De huishoudelijke hulp uit de Wmo wordt met ingang van 2015 een maatwerkvoorziening voor mensen die het niet kunnen betalen en het niet zelf kunnen organiseren. Vanaf 2014 geldt dit al voor nieuwe klanten. Het Rijk heeft nog niet bekend gemaakt hoe een dergelijke maatwerkvoorziening eruit komt te zien. Het budget wordt gekort met 40%. Discussiepunt is of gemeenten ook over voldoende mogelijkheden en instrumenten beschikken om met zeer veel minder budget het beroep op ondersteuning gestalte te geven bij regie op het eigen huishouden. Het huidige budget dat overkomt van het Rijk is € 45 mln. per jaar. Een korting van 40% zoals het Rijk voorstaat, betekent een vermindering van het budget tot € 27 mln.

Kans: 75%
Bedrag: € 18 mln.

13) BTW korting gemeentefonds

In ruil voor het in stand houden van het btw-compensatiefonds is een generieke korting op het gemeentefonds met het rijk afgesproken. Er is nog geen beslissing genomen over hoe de verdeling van de korting van de btw over de gemeenten verdeeld wordt. Als de korting via de algemene verdeelmaatstaven van het gemeentefonds wordt verdeeld, is het Haagse aandeel in die korting (4,5%) in 2014 € 8 mln. en vanaf 2015 € 22 mln. structureel. In de meerjarenbegroting 2014-2017 is uitgegaan van een aandeel in de korting naar rato van de btw-declaraties, dus van € 4,7 mln. in 2014 en € 13 mln. vanaf 2015. Hier is dus een structureel risico van € 9 mln.

Kans: 90 %
Bedrag: € 9 mln.

14) Afschaffing precariobelasting

De minister van BZK is van plan de precariobelasting op ondergrondse leidingen af te schaffen. Als deze precario wordt afgeschaft levert dit een structureel nadeel op van € 15,7 mln. Over het concept wetsvoorstel heeft de Raad van State in september 2012 advies uitgebracht. Naar aanleiding van dit advies heeft de minister besloten meer tijd te nemen om te studeren op reële alternatieven. In het voorjaar van 2014 komt meer duidelijkheid. Nu is dus nog niet duidelijk of en welke compensatie gemeenten ontvangen.

Kans: 50%
Bedrag: € 15,7 mln.

15) Belastingplicht overheidsbedrijven

Het Rijk heeft een ontwerp-wetsvoorstel in voorbereiding om over overheidsactiviteiten vennootschapsbelasting te heffen. Dit vanuit het oogpunt dat er een gelijk speelveld moet bestaan tussen belastingplichtige marktpartijen en overheidsbedrijven met als doel om concurrentievervalsingen weg te nemen. Momenteel loopt consultatie over het ontwerp-wetsvoorstel. Het wetsvoorstel heeft gevolgen voor gemeenten. Welke gevolgen dit precies zijn en hoe groot de financiële effecten zijn, hangt onder meer af van welke keuzes in de definitieve wet worden gemaakt over van vennootschapsbelasting vrijgestelde activiteiten. Daarnaast leidt de wetgeving tot een extra administratieve last omdat meer moet worden bijgehouden, systemen moeten worden aangepast enz. Een voorlopige inschatting van het risico voor de Den Haag bedraagt € 1 mln.

Kans: 50%
Bedrag: € 1 mln.

16) Tekort Haeghe Groep

De Wet op de Sociale Werkvoorziening gaat in 2015 in de Participatiewet. Hierdoor komen er geen nieuwe WSW-ers bij, waardoor het aantal WSW-ers geleidelijk daalt. Deze daling van het aantal SW'ers leidt tot hogere gemiddelde kosten leiden omdat de bestaande SW-groep zijn recht op een werkplek behoudt en de rijksbijdrage sneller daalt dan het aantal werknemers afneemt. Zonder maatregelen neemt het tekort van de Haeghegroep toe. De Haeghegroep moet dus veranderen en ziet hiertoe ook mogelijkheden. Het veranderplan voorziet in kostenreducties maar ook in het ontwikkelen van een bedrijfsmatige en 'commerciële' organisatie. Uiteraard zonder daarbij de sociale opgave van de Haeghe Groep geweld aan te doen. Meer focus op de kosten en opbrengsten zal ook met een bijzondere groep medewerkers, leiden tot een beter bedrijfsresultaat. Dit gaat echter niet in één keer. We dienen er echter rekening mee te houden dat de Haeghegroep tot en met 2017 niet uitkomt met het beschikbare budget. We schatten het financiële effect van dit risico in op € 2,5 mln. in ieder jaar.

Kans: 25%

Bedrag: € 2,5 mln.

Vervallen risico's

Planschade/verzoek nadeelcompensatie

Dit risico is vervallen.

Korting Gemeentefonds

Dit risico is vervallen. In het budgettaire kader is rekening gehouden met de gevolgen op het gemeentefonds.

Friciekosten Subsidies

Dit risico is vervallen. De bezuiniging op subsidies is in 2014 afgerond.

Friciekosten afbouw Haaglanden

Dit risico is vervallen. In het raadsvoorstel concept-gemeenschappelijk regeling Metropoolregio (BSD/2013.1321) is het volgende opgenomen: "Het is mogelijk de personele frictiekosten per 1-1-2015 tot € 0 te reduceren, door het personeel waarvan duidelijk is dat het niet overgaat naar de MRDH zo snel mogelijk te verdelen over de Haaglanden-gemeenten."